

Actualitat CEA

Cursos Descentralitzats 2012: Girona, Lleida i Tarragona.

Durant el curs passat el CEA va desenvolupar nombrosos projectes. Els més destacats són el Postgrau en Societats Africanes 2011-2012, la primera edició de la Jornada de Joves Investigadors, la presentació pública del Centre de Recursos Audiovisuais, el començament del projecte de les Cartografies de coneixements i les Jornades sobre Diversitat lingüística a l'Àfrica. La darrera activitat del CEA, ja entrat l'estiu, han sigut els cursos d'estiu descentralitzats, modalitat ja engegada l'any passat i que consisteix en descentralitzar al territori les formacions i conferències que habitualment el CEA realitza a la ciutat de Barcelona. Llegir més

Jornada Àfrica Negra: noves mirades segona edició.

Aquesta tardor, el CEA reempren la tasca de donar espais de difusió i de debat als treballs de recerca que realitzen els i les alumnes del Postgrau en Societats Africanes i Desenvolupament edició 2011-2012. El dia 29 d'octubre a les 18.30h de la tarda al Centre Cívic Urgell es realitzarà la segona edició de la Jornada Àfrica Negra: noves mirades. Més informació

Full d'Anàlisi de l'Actualitat Africana

Destrucció de patrimonis

En el darrer butlletí m'interrogava sobre la viabilitat d'Azawad, el nou estat proclamat al nord de Mali la primavera passada. Apuntava, entre d'altres, la complexitat d'un procés polièdric que no es podia resoldre amb antagonismes a l'estil nord/sud o nòmades/sedentaris tant clàssics en l'anàlisi de la realitat africana.

Jordi Sant Gisbert

La inexistència de l'excepcionalitat africana

Només portem nou mesos d'aquest 2012 i l'Àfrica Subsahariana està tenint una activitat efervescent en quant a la política interior de molts països. Senegal ha viscut unes eleccions que podrien haver sigut traumàtiques. Somàlia ha patit dues noves conferències internacionals que no han fet més que reformar als actors de l'opressió enfront als actors de base.

Fernando Díaz Alpuente

Comença el curs 2012/2013!

L'entrada del nou curs arriba enmig d'un context econòmic complicat per al tercer sector en el que les fonts de finançament públiques es redueixen o fins i tot desapareixen. Aquest procés implica un augment de la precarietat i de la capacitat de treball de les organitzacions.

Al CEA tractarem d'afrontar el curs amb il·lusió i molta capacitat de treball per poder fer front a la situació de crisi econòmica, intentant afrontar la temporada de la millor manera possible.

Per això comencem el curs amb energia i múltiples convocatòries. En breu anunciarem la realització de l'edició del Curs descentralitzat a la URV, "Àfrica subsahariana, aproximació a les seves realitats"; el dia 26 de setembre realitzarem la primera

edició de la nova temporada de Cartografia de Coneixements, Cartografia de Sabers, que parlarà de la tradició femenina eslaviana i, a hores d'ara, ja s'han obert les inscripcions del Postgrau!

A més, enguany apostarem per continuar realitzant cursos i seminaris especialitzats de temàtiques diverses que podreu trobar a la web de l'entitat.

Així doncs, esperem trobar-vos en les diverses activitats que tirarem endavant, per tal de continuar treballant en l'àrdua tasca de deconstruir els estereotips negatius de les societats i pobles africans, per a oferir formació de qualitat i per treballar, dia a dia, per garantir la interculturalitat com a patró de relacions entre les comunitat que habitem a Catalunya.

Barcelona, septiembre de 2012.

Signatura convidada

L'any 2000, cent cinquanta Caps d'Estat i de Govern, impulsaven l'idea dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) a la Cimera del Mil·lenni de les Nacions Unides a Nova York. El primer objectiu anunciava reduir a la meitat el percentatge de persones que pateixen fam al món, per a l'any 2015. Aquest objectiu resta lluny de la seva fita. Les crisis alimentàries declarades a la Banya d'Àfrica y al Sahel, resulten fenòmens cíclics, constants i recurrents en les agendes dels grans donants de fons humanitaris i en les grans campanyes de sensibilització. Lorena Auladell.

Qui va dir Àfrica?

De Sunu2012 a SunuCause, suma i segueix

Les experiències d'ús compromès de les eines 2.0 a l'Àfrica, és a dir, més enllà d'allò purament recreatiu es desenvolupen al present, però n'hi ha que ja ens donen una idea de trajectòria. A mitjans de 2011 es va posar en marxa una plataforma participativa amb la vista posada en les eleccions de febrer de 2012.

Així va néixer Sunu2012, que des de la inexperiència es va enfrontar als comicis amb bona voluntat i il·lusió.

Carlos Bajo Erro

Full d'Anàlisi de l'Actualitat Africana

Destrucció de patrimonis

Jordi Sant Gisbert

(twitter.com/jordisant)

En el darrer butlletí m'interrogava sobre la viabilitat d'Azawad, el nou estat proclamat al nord de Mali la primavera passada. Apuntava, entre d'altres, la complexitat d'un procés polièdric que no es podia resoldre amb antagonismes a l'estil nord/sud o nòmades/sedentaris tant clàssics en l'anàlisi de la realitat africana. Seguint el fil del tema, aquest estiu hem viscut com la manca d'estabilitat governamental a la capital (Bamako) s'ha consolidat al mateix ritme que la presència que les milícies islamistes a la zona de Timbuctú. Més ben armats i organitzats que els "tuaregs laics" del Front d'Alliberament Nacional d'Azawad, que de moment semblen incapaços d'articular qualsevol poder polític, el Moviment Unitari per la Yihad a l'Àfrica Occidental (MUJAO) i Ansar Dine (Defensors de la fe) no només s'han apoderat de la zona, sinó que també han començat a deixar clara la seva intransigència religiosa, política i moral.

Els atacs indiscriminats a parts de les mesquites de Timbuctú i a diferents mausoleus de santons islàmics, reflex d'un salafisme al més pur estil talibà, han fet que la UNESCO i gran part de la Comunitat Internacional posin el crit el cel davant de la destrucció d'uns espais considerats Patrimoni de la Humanitat. Certament, les tres mesquites de Timbuctú (Djingareyber, Sankore i Sidi Yahia) són el record de l'esplendor cultural que l'època imperial, lligades al comerç transsaharià. Però més enllà del innegable perill que suposa la destrucció d'aquest patrimoni cultural, n'existeix un de menys visible però no per això menys important. Em refereixo a la possible destrucció de l'Islam negreafricà, present a l'Àfrica Occidental des del s.IX, lligat al món sufí, amb grans dosis de sincretisme i de difusió cultural (sobretot en el cas de Timbuctú) i molt allunyat dels preceptes salafistes. I que consti, que l'Islam negreafricà no representa un món idíl·lic. L'Albert Farré en un estudi que va realitzar pel CEA (2008) sobre l'Islam a l'Àfrica Occidental, apuntava com aquest va mantenir una estreta relació amb l'esclavitud a la zona, així com també fou, com en moltes altres religions, un catalit-

zador polític, justificant guerres i agressions en nom de la yihad. Tanmateix, també tingué altres cares com el mur de contenció l'imperialisme europeu ja que si bé la superioritat militar europea acabà imposant-se a la majoria de pobles africans de la zona, la fortalesa de la identitat musulmana, així com la seva vertebració social a través d'estructures com les confraries i els marabuts, van fer que els europeus es veiessin obligats a pactar amb elles per aconseguir certa fidelitat a la metròpoli i ordre social. La manca de penetració del cristianisme a països com Mali (90% de població musulmana i 5% cristiana) n'és un bon exemple.

L'arribada del salafisme té, des del meu punt de vista, una clara connotació imperialista. Només des de l'integrisme més irracional es pot voler la destrucció de pràctiques religioses que són tant o més islàmiques que les seves. Tant França com la Comunitat d'Estatos de l'Àfrica Occidental (CEDAO) ja han anunciat que cal planejar alguna intervenció armada per evitar que Timbuctú (i Gao) es converteixi en la Kabul d'Àfrica. És més, el president malià en funcions, Dioncounda Traoré, l'ha demanat explícitament, després de que els islamistes hagin arribat a la ciutat de Douentza, tant sols a 170 kilòmetres de Mopti.

És clar que el que interessa a la Comunitat Internacional no és tant el patrimoni cultural i religiós de la zona, sinó el perill que representa un sahel en mans de d'Al Qaeda. El que tampoc són capaços de veure, i mira que d'exemples en podríem posar uns quants, és que el problema de Mali no és ni molt menys religiós. La complexitat ètnica i religiosa maliana ha de conviure amb una situació econòmica penosa. Amb més de la meitat de la població vivint amb menys d'un euro al dia i ocupant el lloc 175 (de 187) pel que fa l'Índex de desenvolupament Humà (IDH), Mali ha de fer front a les conseqüències de la crisi econòmica que afecten als països del Nord. Dos d'elles són claus. La primera és la clara reducció de les remeses d'emigrants (256 milions d'euros el 2010), equivalents al 26% del pressupost estatal. La segona, l'augment del preu dels productes bàsics. El creixement d'aquests s'ha degut no només de la sequera i les males collites, sinó també per l'agressiva especulació que estan sofrint aquests productes per culpa dels anomenats mercats

de futurs. Segons la FAO i el Banc Mundial, els preus de productes com el blat i el blat de moro han augmentat entre un 45 i un 50% durant el mes de juny, deixant la porta oberta a una gran crisi alimentària a tota l'Àfrica Occidental. Així mateix, la inestabilitat en d'altres països com Costa d'Ivori, tot i presentar indicis de millora, ha encarat enormement les exportacions malianes, que al no disposar de sortida al mar, acostumava a dirigir-les cap als ports d'aquest país. Les receptes del Fons Monetari Internacional per millorar la situació econòmica es mouen dins l'ortodòxia neoliberal imperant: privatització d'empreses públiques, facilitar les inversions en el sector miner (or), control del dèficit públic, etc.

Aquestes reformes, tant quotidianes actualment a casa nostra, no sembla que aconseguixin rebaixar la pobresa amb la que viu gran part de la població ni millorar la inestabilitat política del país. Una intervenció militar al nord potser solucionaria (momentàniament) el perill islamista radical, però els problemes de Mali, (empobriment, pèrdua de sobirania alimentària, encaix dels tuareg, etc.) seguiran intactes.

La inexistència de l'excelsionalitat africana

Fernando Díaz Alpuente
(twitter.com/elsituacionista)

Només portem nou mesos d'aquest 2012 i l'Àfrica Subsahariana està tenint una activitat efervescent en quant a la política interior de molts països. Senegal ha viscut unes eleccions que podrien haver sigut traumàtiques. Somàlia ha patit dues noves conferències internacionals que no han fet més que reformar als actors de l'opressió enfront als actors de base. Però de tots els esdeveniments, en destaquen sobretot dos: el Cop d'Estat a Guinea-Bissau i el de Mali i la posterior declaració d'independència d'Azawad.

Els discursos hegemònics, tant mediàtics com acadèmics, sobre aquests dos cops, tendeixen a confluïr en la llastimosa ruptura de la democràcia i de l'estabilitat política en aquests països, com si aquests successos, per repetitius, fossin intrínsecament africans i, en

certa mesura, inevitables en segons quines latituds. Aquests discursos són no solament completament anhistòrics, sinó greument eurocèntrics i paternalistes per molt sentiment de solidaritat o indignació que continguin. Es declara l'excelsionalitat africana i la debilitat de les seves democràcies.

Sobre l'existència de la violència política a l'Àfrica Subsahariana el professor Patrick Chabal asseñala que aquesta s'ha convertit històricament en un recurs polític i, per tant, en una eina més a l'abast de diversos grups polítics africans. No és tant un determinisme històric, el fet que la violència s'hagi utilitzat en el passat no implica que s'utilitzi en el futur. Els cicles de la violència política es poden trencar, recuperar, tornar a suspendre i tornar-se a recuperar. Són els pobles els que creen la seva història, no la història la que crea els pobles.

En canvi aquest ús polític de la violència no és objecte només de països subsaharians. No existeix una excelsionalitat africana i no cal anar molt lluny per comprovar-ho. Aquí a Espanya, fins a finals del segle XX, vivíem en un continu anar i venir de colpistes, rebel·lions militars i dictadures Reals i feixistes. I encara avui, en els darrers 34 anys, hem viscut la transformació de la violència política en un règim neopatrimonial de mascarada lliberal, el qual ha permès que tot segueixi igual que durant la dictadura franquista, on una elit política i econòmica manté els seus privilegis, bloqueja la participació de la ciutadania a l'agenda política i evita les investigacions sobre violacions de Drets Humans al territori espanyol.

Podríem seguir afirmant excepcions, i fer referència a què Espanya –com els Balcans– és una excepció dins d'Europa. Però si ens apropem a preguntar als ciutadans europeus què opinen dels seus règims polítics, avui més que mai, trobarem moltes similituds entre les opinions sobre els règims africans i els estats moderns d'Europa. No crec que avui ningú pugui negar la debilitat de la democràcia europea, la necessitat de les elits d'aliar-se entre si per gestionar l'àmbit polític enfront el desig de la ciutadania.

No veig diferències essencials, per tant, entre la violència política que s'exerceix i s'ha exercit a països com Grècia, Ucraïna, Rússia, Estats Units, Espanya, Portugal o Irlanda –per citar alguns dels exemples

més actuals- i la que s'exerceix al sud del Sàhara. Tot i que si que és cert que hi ha matisos, i que no es poden comparar escenaris de conflicte militar obert, com Somàlia, amb escenaris on la vida transcorre de manera compatible amb aquesta violència política.

Però a banda d'aquests matisos trobem moltes similituds. El neopatrimonialisme fa el que vol per una Europa que col·loca als fills de la crisi econòmica a les butaques presidencials. Grècia, Itàlia o Espanya són exemples clars avui dia de l'existència d'un neopatrimonialisme europeu. L'extraversió és un altre punt de similitud. Tots els dirigents polítics des del segon bloc europeu cap endavant –el primer el formen Regne Unit, França i Alemanya- busquen legitimar la seva capacitat de captar recursos de l'exterior, ja sigui en forma de crèdits d'institucions, o mitjançant la calma dels “mercats”, aquests ens.

Y si a vostè li parlen de l'Estat africà lo següent que faran serà nombrar-li la infinitat d'identitats que els seus ciutadans prioritzen per sobre de l'estatal. Els Estats africans, com vostè sap perquè ho diu la Ciència Política normalitzada, es caracteritzen per no tenir a una ciutadania que els legítimi internament. I els Estats occidentals tampoc. A la llista de moviments secessionistes africans que The Guardian està publicant aquests dies podríem afegir els moviments secessionistes europeus –escocesos, gal·lesos, catalans, bascs, gallecs, flamencs, irlandesos, italians... Per no parlar dels moviments de desobediència civil americans que ja des dels temps de H. D. Thoreau

lluiten contra la imposició de la norma escrita per l'Estat. Avui dia, a la campanya presidencial del Partit Republicà podem veure lemes i programes encaminats a reduir la força de l'administració estatal i afavorir la llibertat individual enfront al musulmà socialista de Barack Obama en el seu intent de crear un Estat del Benestar més inclusiu.

L'excepcionalitat africana a l'hora d'exercir la violència política es essencialment igual a la que s'exerceix a d'altres àmbits d'occident. Com també és essencialment la mateixa que s'exercia al nostre passat més immediat. Els règims polítics són processos d'imposició violenta d'un sistema social enfront d'un altre, i el vencedor acaba configurant la identitat de tot el grup. França no parlava francès fins que es va imposar des del govern en ple segle XIX. Espanya no va deixar de condemnar a mort per motius polítics fins fa només 37 anys. La Unió Europea no està disposada a tolerar governs combatius amb el seu model lliberal més enllà de la socialdemocràcia actual.

Considerar l'Àfrica Subsahariana com l'excepcionalitat, a nivell mundial i a nivell històric, és no tenir gens clars els orígens del nostre sistema polític. Podran canviar els actors, les relacions i els processos, però la constant humana de la violència política és transversal a tots els sistemes polítics amb els que ens hem dotat com a espècie animal. No existeix una excepcionalitat africana, és només la nostra manera d'interpretar i justificar els fets el que converteix el continent en excepcional.

Signatura convidada

Lorena Auladell (twitter.com/LorenaAuladell)

La fam i la crisi alimentària al Níger

L'any 2000, cent cinquanta Caps d'Estat i de Govern, impulsaven l'idea dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) a la Cimera del Mil·lenni de les Nacions Unides a Nova York. El primer objectiu anunciava reduir a la meitat el percentatge de persones que pateixen fam al món, per a l'any 2015.

Malauradament aquest objectiu resta lluny de la seva fita. Les crisis alimentàries declarades a la Banya d'Àfrica y al Sahel, resulten fenòmens cíclics, constants i recurrents en les agendes dels grans donants de fons humanitaris i en les grans campanyes de sensibilització per als ciutadans.

El Níger, un dels països més castigats en la present crisi, és un exemple per a comprendre una mica millor aquest fenomen.

Níger: la Fam y la Seguretat alimentaria

L'Informe d'Oxfam del 2011 *Growing a better future* ja ens ho anuncia: "Níger és l'epicentre de la fam. Aquí és crònica. Corrosiva. Estructural. Sistèmica. Més del 65% dels seus habitants sobreviu amb menys de 1,25\$ al dia. Un de cada dos infants està desnodrit. Un de cada sis, mor abans d'arribar als 5 anys. Les famílies lliuren una batalla perduda contra la desertificació del sol, la manca d'aigua i el temps impredecible".

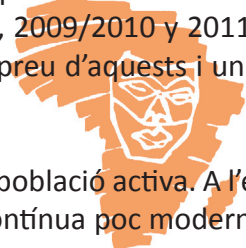
Al Níger, l'esperança de vida al néixer és de 52,5 anys i des de l'any 1990, les taxes de malnutrició crònica infantil (de 6 a 59 mesos) depassen el 40%

Al Níger, l'esperança de vida al néixer és de 52,5 anys i des de l'any 1990, les taxes de malnutrició crònica infantil (de 6 a 59 mesos) depassen el 40%.

Per tant, no es gaire estrany que al 2011, Níger ocupara la posició número 186 de 187 al Índex de Desenvolupament Humà, (IDH) presentat pel Programa de les Nacions Unides per Desenvolupament (PNUD) anualment.

A més de la gana, la inseguretat alimentària també s'ha convertit en allò d'estructural. Les crisis alimentàries, esdevenen fenòmens recurrents. Des de 1966 el país s'ha enfrontat a nou crisi alimentàries, una cada cinc anys aproximadament. Encara que en el transcurs de l'última dècada sembla que la tendència s'aguditza y s'ha produït quatre xocs en la producció dels aliments: 2000/2001, 2004/2005, 2009/2010 y 2011/12. Això ve donat per una baixada dràstica de la producció de cereals, un augment del preu d'aquests i una baixada en els mitjans destinats a agricultura i al sector ramader.

El sector primari suposa al voltant d'un 37% del PIB al 2010 i ocupa al 90% de la població activa. A l'economia nigerina domina primari aquest sector, però tot i la seva importància cabdal, continua poc modernitzat i extremadament dependent de les condicions climatològiques.

A més al Níger no hi ha un sector industrial que pugui fer de contrapès a aquesta dependència màxima del sector agrícola, ni de transformació de matèries primeres, ni manufacturera. Per tant, la capacitat de resiliència tant a les llars com a nivell nacional, és mínima. La dependència, quasi exclusiva de les economies domèstiques i nacional a l'agricultura suposa una gran inestabilitat i fa créixer la vulnerabilitat de les persones davant de qualsevol tipus d'imprevist.

L'any 2010, USAID va destinar 10 milions de dòlars a projectes humanitaris i de desenvolupament al Níger, i la Unió Europea un altre tant. Paradoxalment al nord, des de 1958 dues societats franco-nigerines exploten les grans reserves d'urani. Des de 1971, se'n extreuen al voltant de 3500 tones anuals. Això va representar el 63% dels ingressos d'exportació del país al 2009, convertint-lo en el tercer país exportador d'urani del món.

Al Níger també hi trobem or (7% del ingressos en exportacions al 2009) i al sud est del país, una empresa petrolífera xinesa està realitzant extraccions

Al Níger també hi trobem or (7% del ingressos en exportacions al 2009) i al sud est del país, una empresa petrolífera xinesa està realitzant extraccions.

Sembla contradictori i incomprendible, però és real i forma part de la quotidianitat nigerina: per una banda hi ha gana, justificant aquest mal a les males collites, la manca de pluges o les plagues. Situacions que grans ONGDs i donants internacionals s'encarreguen d'intentar paliar per trobar distintes formules de sobreportar aquesta vul-

nerabilitat, amb projectes de seguretat alimentària.

Però d'altra banda, cada dia surten del sol de Níger, quantitats industrials de matèries primeres de gran valor, estimada amb més de 200milions d'euros anuals. El benefici de les quals no sembla repercutir el més mínim sobre la població nigerina.

De seguida sorgeix la qüestió de com és possible tot això. Com es poden arribar a donar situacions de fam i crisis alimentàries a un país, aparentment ric en matèries extractives de gran valor.

La primera resposta a aquesta paradoxa ja ha estat identificada: la manca de resiliència als desastres de tipus natural (sequeres, plagues) que afecten directament a les collites.

El gran mercat global i les seves repercussions en la fam i la seguretat alimentària

La segona resposta, tal i com apunten Prosalus, Càritas Española i Veterinària Sense Fronteres a la "Campaña por el Derecho a la Alimentación", seria que "els acords comercials són els que estan tenint una major incidència en aquesta realitat i, en pràctica, contradiuen l'objectiu de la reducció de la fam".

L'economia de les llars nigerines, està quasi exclusivament lligada a l'agricultura en un context mundial gens afavoridor: a partir de 1986 l'agricultura entra a formar part de les negociacions comercials internacionals.

Els aliments s'han convertit en una mercaderia inserida dins de la lògica del mercat financer global, i això comporta alhora la inserció dins d'una lògica purament especulativa, és a dir: enfocada a extraure el màxim benefici. Com diu Oxfam a "Growing a better future": "Inversors poderosos juguen dins en mercat com si es tractés d'un casino, per a qui els aliments és un altre recurs financer".

El màxim benefici comporta l'adopció d'accions que redueixin costos, i aquestes accions a nivell estatal i internacional se'n diuen polítiques. I les polítiques les fan els governs i els grans organismes multilaterals dels

quals hem constatat que cada cop estan més a favor del capital que de les persones. De fet, les famílies al Níger “son explotades per una petita elit de comerciants que estableix el preu dels aliments en nivells abusius (...) el poder decideix qui menja i qui no menja”(Oxfam).

Desafortunadament el màxim benefici que cerca el capital no s'obté a través de polítiques reals per a la reducció de la fam de les persones. Una d'aquestes podria ben ésser establir el preu dels productes de primera necessitat mitjançant taxes de conversió segons la Paritat del Poder Adquisitiu (PAA). Però això significaria reduir tant els preus, que reduiria el benefici econòmic.

El màxim benefici del capital s'estableix amb acords internacionals, amb mesures proteccionistes als països del nord que no deixen entrar als dels països del sud (del total de productes exportats pel Níger, tan sols el 16,5% van a un país del Nord: França, d'aquests és quasi evident que es tracten del productes extrets del subsòl), aranzels d'exportació als països amb menys recursos, subvencions a agricultors del nord, etc.

Homogeneïtat del pensament Neoliberal

La tercera resposta podria ser que en efecte, ens trobem en un moment d'homogeneïtat del pensament neoliberal als poders públics. En el camps de l'agricultura es tradueix en dos processos: l'aplicació dels Plans d'Ajust Estructural (PAE) i el procés de liberalització comercial.

Pel que respecta a la liberalització comercial, aquesta significa l'obertura de les fronteres nigerines al capital estranger. Així és com han entrat al país a través de la formula d'Inversió Estrangera Directa (IED), filials de grans empreses del nord que s'han instal•lat al Níger per a ocupar-se dels sectors de serveis i telecomunicacions.

La formula de liberalització comercial, no ha generat canvis en l'economia de les llars nigerines. No hi ha un efecte clar entre la obertura comercial i la creació de riquesa

Empreses com Airtel, Orange, Areva, Canal+, Bank of Africa, i d'altres han ocupat nínxols de mercat al sector serveis on reben una gran quantitat de dividends, però que no generen ocupació: tan sols el 4% de la població activa nigerina.

El mateix passa en la quasi bé nul•la indústria manufacturera: un 6% de la població activa es dedica a l'artesania o és contractat per indústries extractives (com hem vist: urani, or i petroli), el que comporta una presència molt lleu de llocs de feina professionals entremitjos. Això tampoc no genera riquesa significativa al país, donat que suposa el 15% del PIB.

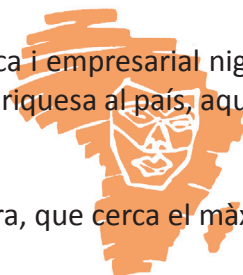
Per tant, es constata que la formula de liberalització comercial, no ha generat canvis en l'economia de les llars nigerines. No hi ha un efecte clar entre la obertura comercial i la creació de riquesa.

Conclusió

A mode de conclusió direm que tot i la relativa obertura, l'estructura econòmica i empresarial nigerina, seguint les fórmules proposades pels grans organismes internacionals no ha creat riquesa al país, aquest continua essent dèbil i la població nigerina n'és la principal víctima.

Primer perquè les empreses estan en mans d'una petita elit, sobretot estrangera, que cerca el màxim benefici sense importar el costos socials.

Segon, perquè aquestes estructures tampoc són suficients per a esdevenir un sector que contribueixi a la

creació d'una major resiliència davant èpoques de manca d'aliments i crisis alimentàries.

Finalment hi sumem la lògica mundial, que fa dels aliments una mercaderia, i que tendeix a empitjorar aquesta situació estructural de fam i inseguretat alimentària al Níger, fent impossible el primer i més fonamental dels Objectius de Desenvolupament del Mil•lenni.

Qui va dir Àfrica?

De Sunu2012 a SunuCause, suma i segueix

Carlos Bajo Erro

(twitter.com/cbajo)

El problema de parlar del present és que poques vegades se sap que ens depara el futur. Això es el que ocorre amb l'ús de les xarxes socials i les eines 2.0 a l'Àfrica amb una voluntat compromesa, és a dir, més enllà d'allò purament recreatiu. A mitjans de 2011 l'Associació de Bloggers de Senegal va posar en marxa una plataforma participativa amb la vista posada en les eleccions previstes per febrer de 2012. Així va néixer Sunu2012, que des de la inexperiència es va enfrontar als comicis amb més bona voluntat que recursos i amb més il·lusió que garanties. Pretenia obrir un espai de debat i intercanvi d'informació sobre el procés electoral; i utilitzar les xarxes socials per obligar als polítics a baixar dels faristols i posar-se davant dels ciutadans, cara a cara, per afrontar les seves crítiques, els seus dubtes i exigències. Pretenia que les tecnologies de la informació i la comunicació es convertissin en una eina de participació que donés més protagonisme als ciutadans. La premissa era la següent: "Escollir a un president és un acte suficientment seriós com per fer-ho amb tota la informació".

Els impulsors, els usuaris i els observadors externs van coincidir en que Sunu2012 va ser un èxit sense matisos, això sí, tenint en compte que Internet es encara un mitjà minoritari al Senegal. La plataforma realment obria un espai nou de debat i de participació política i social. En realitat, el que obria era una porta, a través de la qual, col·lectius que no sempre s'havien interessat per la política ara treien el cap, canalitzava inquietuds d'importants sectors socials i es convertia en una eina de control de l'estructura institucional i de transparència¹.

Des de la inexperiència, Sunu2012 es va enfrontar als comicis amb més bona voluntat que recursos i amb més il·lusió que garanties

Sunu2012 només va ser una de les iniciatives 2.0 d'aquestes eleccions però va demostrar que es pot participar a la vida política utilitzant eines digitals i va qüestionar el sistema electoralista. Els impulsors advertien als càrrecs electes que d'ara endavant la seva preocupació seria comprovar si les promeses electorals es complien, que s'encarregaran de recordar els compromisos expressats per aquells que demandaven el vot i que seguirien sent un canal d'expressió pels ciutadans, per les seves queixes, peticions i pels seus interessos en general.

Precisament aquí era on es tenien més dubtes. Les eleccions eren un esdeveniment suficientment motivador como per mobilitzar als internautes i despertar les seves aspiracions de protagonisme. Però passades les eleccions, què seria de totes aquestes energies, quina seria "l'excusa" que les canalitzaria. La continuïtat d'aquest compromís es posava entre parèntesis.

De tota manera, els impulsors de Sunu2012 no posaven en dubte la seva capacitat per mantenir la tensió. Asseguraven que després de les eleccions s'orientarien cap a la supervisió de la vida política, com ja he dit, però també cap a objectius de tipus més social, promoció de la salut, solidaritat ciutadana o iniciatives similars. Ells estaven convençuts que l'experiència de Sunu2012 era només un inici, un primer pas; però no tots els analistes estaven d'acord, alguns consideraven que era flor d'un dia i que el compromís cauria en el oblit de la mateixa manera que es dissipa el gas d'una gasosa oberta.

Una primera mostra de que l'experiència senegalesa era part d'un procés més que d'un episodi aïllat va ser l'abast internacional que va aconseguir. No només la repercussió que va aconseguir la iniciativa als mitjans internacionals (fonamentalment francòfons), sinó la voluntat d'"imitació", en el sentit més positiu de la paraula, desvetllada a d'altres països, al menys d'Àfrica Occidental. Durant el procés, alguns usuaris togolesos o ivorians, per exemple, es van interessar en la possibilitat d'impulsar una iniciativa similar als seus països. No obstant, el cas més clar el trobem a Ghana. Al desembre, de la mateixa manera que en els darrers mesos al Senegal, Ghana afrontarà unes eleccions presidencials i

unes legislatives. Amb aquest objectiu, diversos col·lectius han endegat iniciatives de participació a través d'eines web 2.0 calcades a les desenvolupades al Senegal.

No obstant, el gran èxit del col·lectiu de bloggers senegalesos ha arribat més recentment. No tan sols han demostrat que són eficients en l'ús de les eines digitals, sinó que a més tenen futur. Poc després de les eleccions, quan l'eufòria es calmà, els mateixos impulsors de Sunu2012 van posar en marxa una nova plataforma: SunuCause. Es tractava d'un intent de potenciar la solidaritat ciutadana, des de la base i explotant al màxim el potencial de comunicació, difusió i connexió de les xarxes socials.

La primera campanya va ser realment tímida. Els impulsors de la iniciativa volien recaptar suports per a un nadó amb una malaltia a la pell que necessitava un tractament que els seus pares no es podien permetre. Tot i no ser una "causa" excessivament atractiva, l'equip de SunuCause va aconseguir mobilitzar algunes coincidències, entre altres, les dels directius del laboratori farmacèutic que fabricà la crema que el nadó necessitava. Així van aconseguir que la família obtingués el tractament, com a mínim, per a una temporada.

Malgrat tot, la prova de foc va arribar a finals del mes d'agost, quan unes pluges torrencials van causar estralls, fonamentalment a Dakar. Les inundacions van acabar amb la vida de quinze persones i van provocar danys considerables a barris sencers. I la maquinària de SunuCause es posà en marxa per no faltar a la cita amb el compromís. Twitter, Facebook i blogs van començar a difondre imatges, a transmetre les incidències, a reclamar ajuda i a mobilitzar mitjans i individus.

SunuCause intenta potenciar la solidaritat ciutadana, des de la base i explotant el potencial de comunicació, difusió i connexió de les xarxes socials

Van col·laborar a través de les xarxes socials en la coordinació de la distribució de materials, menjar i roba pels damnificats i en el seu real·lotjament; van impulsar el recapte de fons per fer front als danys, tant a través de donacions com amb actes solidaris; i van mobilitzar a la diàspora per augmentar el suport i la pressió internacional³. No es pot dir que la causa fos aquesta campanya de solidaritat 2.0 però la veritat és que els polítics van reaccionar de manera immediata. El recentment escollit president de la República, Macky Sall va prendre, entre d'altres, una sorprenent decisió: va dissoldre el Senat per destinar els fons que s'inverteixen en el manteniment d'aquesta institució als afectats per les inundacions.

Els bloggers senegalesos han demostrat que les eines que molts menyspreen per ser un canal de tafaneria, exhibicionisme i frivolitat poden ser utilitzades amb objectius socials, poden augmentar el protagonisme dels ciutadans en decisions polítiques i poden pal·liar certes deficiències del sistema. La seva experiència es pur present així que no ens podem arriscar a fer pronòstics però ells estan convençuts que el límit de les possibilitats de les xarxes socials està molt lluny encara.

1 En aquest enllaç podreu accedir a un vídeo que relata l'experiència de Sunu2012 durant les eleccions <http://www.youtube.com/watch?v=9n3LScNhTug>

2 Al seu blog, Cheikh Fall un dels impulsors de la iniciativa explica l'essència de SunuCause <http://gloomedias.blogspot.com.es/2012/08/pourquoi-sunucause.html#more>.

3 Basile Niane, president de l'Associació de Bloggers Senegalesos, fa un repàs de les accions de la xarxa a <http://senegalmedias.blogspot.com.es/2012/08/senegal-les-inondations-du-26-aout.html>.

Butletí trimestral del Centre d'Estudis Africans

Ronda de Sant Pere 23, 1er 4a, 08003 - Barcelona Tel.93 412 39 37
www.centrestudisafricans.org
Altas y Bajas: centrestudisafricans@gmail.com

